

СОРТИ ЛЮПИНУ СЕЛЕКЦІЇ ІНСТИТУТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НААН ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА БІОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В ЗОНІ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

БАРДАКОВ В.А., завідувач лабораторії землеробства та насінництва ІСМАВ НААН

Люпин – цінна зернобобова культура, яка в багатьох країнах світу використовується на зелений корм, силос, зернофураж і як сидерат. Люпин часто називають «північною» або «європейською» соєю через високий вміст білка (30-45%), збалансованого за амінокислотним складом, жиру (5,3-20%), вітамінів, мікро- і макроелементів, що характеризує його як цінну кормову культуру. У зоні Полісся України ця зернобобова культура відіграє важливу роль у системі підвищення родючості ґрунтів без додаткових затрат на органічні та мінеральні добрива.

Важливим чинником впровадження люпину у виробництво є гарний сорт. Недоліки існуючих сортів кормового люпину поряд з великим дефіцитом рослинних білків для відгодівлі тварин постійно посилюють проблему стосовно створення нових, більш цінних сортів цієї досить перспективної культури.

В Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН в результаті багаторічної селекційної роботи були створені нові сорти кормового люпину з високими адаптаційними властивостями, що

характеризуються порівняно високою насінневою продуктивністю, ранньостиглістю та стійкістю проти хвороб.

Серед сортів, що успішно пройшли кваліфікаційну експертизу і впроваджуються у виробництво: чотири сорти люпину жовтого (*L. luteus*) – Золотий купол (у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні з 2020 р.), Ярило (2015 р.), Прогресивний (2009 р.), Чернігівець (2001 р.); три люпину білого (*L. albus*) – Рапсодія (2015 р.), Щедрий 50 (2009 р.), Либідь (2002 р.) та два сорти люпину вузьколистого (*L. angustifolius*) – Юліан (2020 р.) та Локомотив (2017 р.). Крім того, у 2020 році було створено та передано в державне сорто випробування новий перспективний сорт люпину білого Ювілей 100 (№ заявки 20197001).

До переваг сортів нашої селекції слід віднести їх універсальне використання. Зерно та зелену масу всіх сортів можна з успіхом використовувати в кормовиробництві (як високобілкову добавку до основних кормів сільськогосподарських тварин) та в якості сидеральної культури з метою покращення чи відновлення родючості ґрунтів. Це досягається завдяки високій продуктивності насіння (середня урожайність

**Люпин вузьколистий
сорт ЮЛІАН**

сортів залежно від виду становить 2-4 т/га) та зеленої маси (40-65 т/га), а також високому вмісту сирого протеїну в насінні (33-42 %) та низькому вмісту алкалоїдів (0,020-0,032 %). В енергетичному плані важливо й те, що зерно люпину, порівняно з тією ж соєю, не потребує термічної обробки, крім простого помолу на дерть.

Всі сорти характеризуються ранньостиглістю, період від сходів до дозрівання 90-115 днів, що дозволяє рано звільняти поле у сівозміні і використовувати його в якості попередника для озимих культур.

Завдяки стійкості рослин нових сортів проти фузаріозу та антракнозу (люпину вузьколистого), а також стійкості до вилягання перед збиранням та розтріскування бобів, відповідає або значно зменшується необхідність у застосуванні фунгіцидів, десикантів, ретардантів, а це вагоме зменшення матеріальних, трудових, енергетичних затрат на виробництво одиниці продукції. Спосіб збирання всіх без виключення сортів – пряме комбайнування.

В Інституті розроблено біологізовану технологію вирощування люпину, щорічно виробляється та реалізовується близько 60-80 т оригінального, кондиційного насіння сортів кормового люпину вузьколистого, жовтого та білого видів.

На нашу думку, впровадження у виробництво нових високопродуктивних сортів кормового люпину з високими адаптаційними властивостями, за умови чіткого дотримання технології вирощування та використання бактеріальних препаратів, сприятиме "відродженню" культури люпину в Україні. Це, своєю чергою, дозволить позитивно вирішити білкову проблему в кормовиробництві, а також ресурсозбереження в землеробстві.

Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН України
вул. Шевченка, 97,
м. Чернігів, 14027

**Тел.: (04622)-3-17-49,
(04622)-3-20-75,
(096)-303 80-63.**

**E-mail: isgmav@ukr.net,
lupin2004@ukr.net**

Сорт люпину жовтого
ЗОЛОТИЙ КУПОЛ
Вироблено в Україні ІН, Сучасність
Висота: 3,1 м
Сорт затверджено: 15.03.2016 р.
Виробник: Житомирська обласна